

УДК 336.71:519.866

Ю. І. Лернер, канд. екон. наук, проф. Міжнародної кадрової академії та НТУ "ХПІ"; **Б. В. Самородов**, канд. техн. наук, доц., докторант Університету банківської справи Національного банку України, м. Київ

СИНДИКОВАНЕ ЗАРУБІЖНЕ КРЕДИТУВАННЯ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ЗМІНУ ПОКАЗНИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

У статті розроблено методику прогнозування та аналізу основних показників діяльності банку при виході на зовнішні фондові ринки через отримання синдикованих кредитів. Застосовуючи цю методику, проведено аналіз таких показників діяльності банку, як доходи, витрати, операційний прибуток, чистий прибуток, рентабельність, амортизація, капітальні вкладення.

Ключові слова банк, аналіз, показники банківської діяльності, прогнозування, синдиковане кредитування.

Постановка проблеми. Одним з важливих завдань фінансового розвитку банку є його вихід на зовнішні ринки з метою залучення коштів, що можуть бути направлені на збільшення активів для забезпечення поточної діяльності банків.

Важливою проблемою є планування діяльності банків на перспективний період. При цьому процес планування включає аналіз та прогнозування внутрішнього стану банку і зовнішніх економічних показників. Актуальним на сьогодні є питання прогнозування та аналізу основних показників діяльності банку при виході банків на міжнародні фінансові ринки. Важливим завданням є також оптимізація виходу банку на зовнішні ринки, тому що необхідно мати найбільш ефективний та об'єктивний інструмент цього виходу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У банківській діяльності існують методики для визначення таких показників діяльності банків, як операційний прибуток, чистий прибуток, рентабельність, амортизація, капітальні вкладення. Визначати поточні величини показників, застосовуючи ці методики, можна тільки маючи детальні реальні дані діяльності того чи іншого банку.

Якщо говорити про прогнозування діяльності банків, то питаннями розробки методик статистичної обробки даних, планування та прогнозування показників діяльності фінансово-кредитних установ, зокрема і банків, займаються як аналітики банків, так і відомі вчені: А. А. Алексєєв, О. Д. Василик, О. М. Горбач, В. М. Калініна, В. М. Костін, Н. І. Костіна, Н. В. Купрієнко, Ю. І. Лернер, О. О. Пономарьова, В. І. Соловйов, Д. В. Тихонов, Н. А. Тішина, Н. А. Цейтлін [1–5] та ін. Проте існує потреба у

висвітленні підходів до аналізу показників діяльності банку при його виході на зовнішні ринки з метою залучення коштів для розвитку своєї діяльності через механізм синдикованого кредитування.

Мета статті полягає в розробці методики прогнозування та аналізу основних показників діяльності банку при виході на зовнішні фондові ринки через отримання синдикованих кредитів. Застосовуючи методику, провести аналіз таких показників діяльності банку, як доходи, витрати, операційний прибуток, чистий прибуток, рентабельність, амортизація, капітальні вкладення.

Виклад основного матеріалу. Розглянемо спочатку сутність синдикованого кредитування. Синдикований кредит (*participation loan*) – це кредит, що надається декількома кредиторами одному позичальникові. Головною особливістю є наявність декількох кредиторів, тому сума кредиту і ризики розподіляються між інвесторами-учасниками.

При організації синдикованого кредитування позичальник вибудовує стосунки з одним інвестором – організатором кредиту. Інвестор-організатор гарантує конфіденційність інформації про операції.

Завдання організатора полягають у підготовці інформаційного меморандуму про позичальника, пропозиції іншим банкам про участь у синдикації і переговорах з ними, підготовці і узгодженні договору. Інвестор-організатор має бути одним з найбільших кредиторів. Це означає, що він упевнений в надійності позичальника, і є додатковою гарантією для інших учасників синдикату.

Після укладення кредитного договору інвестор-організатор, виступаючи в ролі агента операції, акумулює засоби інвесторів – членів синдикату і передає їх позичальникові. Аналогічним чином він розподіляє процентні виплати і основну суму для повернення.

Термін організації синдикованого кредиту, як правило, менший від терміну організації облігаційної позики. Залежно від інвесторів, які беруть участь у видачі кредиту, синдикований кредит може бути відкритим, якщо залучаються кошти усіх бажаючих інвесторів, або клубним, якщо до складу кредиторів входить обмежене коло інвесторів.

Синдиковані кредити можна розподілити на забезпечені і незабезпечені. У першому випадку позичальник надає ліквідну поруку або гарантію уряду. Це може бути також гарантія великих компаній, що мають високий рейтинг, або тих, які надають поруку.

У разі незабезпечених кредитів ризик кредитора безпосередньо пов'язаний з бізнесом позичальника. Вони видаються тільки високорейтинговим компаніям, які відповідають строгим вимогам надійності. Зручність синдикованого кредиту для позичальника очевидна – він отримує великий кредит і при цьому спілкується фактично лише з одним інвестором – організатором угоди. З позичальником укладається один договір, і аналіз фінансово-майнового стану позичальника проводиться тільки організатором. Це істотно спрощує для позичальника залучення значних ресурсів.

Прогнозування показників діяльності банку з урахуванням витрат та результатів виходу банку на зовнішні ринки, зокрема використання механізму синдикуваного зарубіжного кредитування, відбувається на основі дійсних у банківській системі стандартів фінансового (бухгалтерського) та управлінського обліку, а також виходячи з початкових даних.

У табл. 1 наведені основні показники, що характеризують механізм синдикуваного зарубіжного кредитування, що діють на західних фінансових ринках для українських підприємств, а також їх значення, які прийняті в цій роботі для визначення перспективних значень показників діяльності банку при виході на зовнішні ринки.

Таблиця 1

**Показники механізму
синдикуваного зарубіжного кредитування [5]**

Показник	Строк кредитування, років	Обсяг кредитування, млн. дол.	Ставка кредитування, %	Застава	Додаткові вимоги	Витрати на проведення та результати обслуговування кредитування
У середньому по ринку	До 1–3 років	10–60	5–8	Так	Міжнародний аудит	- оплата міжнародних аудиторів – 0,2 млн. дол.;
Прийняті для розрахунку	3	20	8	Так		- оплата рейтингових агентств – 0,3 млн. дол.;
						- інші витрати – 0,03 % від обсягу – 6 тис. дол. Всього витрати $\Delta B_n = 0,506$ млн. дол.

Для розрахунків приймемо такі вимоги для визначення показників діяльності банку (табл. 2).

Таблиця 2

**Початкові дані механізму
синдикуваного зарубіжного кредитування**

№ пор.	Показник	Значення показника
1	Курс долара США (в середньому за перспективний період)	8 грн. за 1 дол.
2	Процентні доходи від реалізації в активних операціях інвестованого іноземними інвесторами кредиту	15 % річних

	за всіма роками перспективного періоду використання цього кредиту	
3	Наявність застави, що передається іноземним інвесторам як забезпечення синдикованого кредиту	Так (споруди, машини, техніка, цінні папери у портфелі банку, акції та ін.)
4	Початок перспективного періоду (підготовчий період)	2011 р.
5	Початок здійснення зовнішнього запозичення	2012 р.
6	Кінець перспективного періоду	2017 р.
7	Тривалість реалізації інвестованого капіталу	3 роки

Зазначимо, що інвестований зовнішніми інвесторами капітал у банку витрачається повністю на активні операції з метою підвищення прибутку та рентабельності діяльності від підвищення додаткових капіталовкладень та збільшення фонду накопичення та споживання, а також на формування додаткових капіталовкладень та збільшення фонду накопичення та споживання.

Методика прогнозування основних показників діяльності банку при синдикованому зарубіжному кредитуванні полягає в наступному.

На першому етапі необхідно спрогнозувати на перспективний період такі показники діяльності банку, як доходи, витрати, операційний прибуток, чистий прибуток, рентабельність, амортизація, капітальні вкладення.

На другому етапі з урахуванням початкових даних, що наведені у табл. 1 та 2 розраховуються витрати та результати, які будуть отримані банком у зв'язку із виходом на зовнішні ринки через використання механізму синдикованого кредитування, а саме:

- збільшення витрат на підготовку та реалізацію кредитування ΔB_n , млн. грн. / рік;
- збільшення витрат у зв'язку із процентними витратами банкам-позикодавцям ΔB_i , млн. грн. / рік;
- збільшення доходів у зв'язку із реалізацією в активних операціях кредитних засобів ΔD_p , млн. грн. / рік.

На третьому етапі розраховуються показники з урахуванням витрат і результатів від отриманого синдикованого зарубіжного кредитування.

На четвертому етапі аналізуються зміни показників за перспективний період у результаті зовнішнього залучення коштів шляхом порівняння отриманих даних із початковими прогнозними значеннями показників діяльності банку.

У нашому випадку пропонується застосувати методику для аналізу показників діяльності банку "А" (назву банку змінено). Необхідну статистичну інформацію для визначення даних перспективного періоду

2011–2017 рр. (строк кредитування – 3 роки) взято при цьому із відкритих джерел [6].

У цій статті автори не зупиняються на методиці визначення початкових значень показників перспективного періоду, а відразу пропонують перейти до методики прогнозування та аналізу показників при виході банку на зовнішні ринки через отримання синдикуваного зарубіжного кредитування. Прогнозування перспективних значень показників може здійснюватися різними методами на основі даних ретроспективного періоду [1–5].

У табл. 3 наведені значення основних показників діяльності банку А в перспективному періоді при його зовнішніх залученнях коштів шляхом отримання синдикуваного кредитування від зарубіжних інвесторів.

Таблиця 3

**Основні показники діяльності банку “А”
при синдикуваному кредитуванні**

№ пор.*	Назва показника	Значення показників, млн. грн. / рік			
		2011	2012	2013	2014
1.1	Доходи (<i>D</i>)	56,2	59,8	62,9	65,2
1.2	Витрати (<i>B</i>)	43,5	45,8	47,6	49,2
1.3	Амортизація (<i>A</i>)	3,48	3,66	3,81	3,94
1.4	Операційний прибуток (<i>Π_o</i>)	15,88	17,5	19,13	20
1.5	Чистий прибуток (<i>Π_ч</i>)	8,58	9,45	10,33	10,8
1.6	Рентабельність (<i>r</i>), %	36,5	38,2	40,2	40,7
1.7	Капітальні вкладення (<i>K</i>)	4,34	4,61	4,84	5,02

Продовж. табл. 3

№ пор.	Назва показника	Значення показників, млн. грн. / рік			
		2015	2016	2017	Разом
1.1	Доходи (<i>D</i>)	66,8	69,1	70,6	450,6
1.2	Витрати (<i>B</i>)	50,5	51,7	52,7	341
1.3	Амортизація (<i>A</i>)	4,04	4,14	4,22	27,29
1.4	Операційний прибуток (<i>Π_o</i>)	20,38	21,75	22,38	137,02
1.5	Чистий прибуток (<i>Π_ч</i>)	11,01	11,75	12,09	74,01
1.6	Рентабельність (<i>r</i>), % **	40,4	42,1	42,5	280 / 40,1
1.7	Капітальні вкладення (<i>K</i>)	5,14	5,32	5,43	34,7

№ пор.	Назва показника	Значення показників, млн. грн. / рік			
		2011	2012	2013	2014

2.8	Збільшення витрат на підготовку та реалізацію кредитування (ΔB_n), млн. грн. / рік	4,048	–	–	–
2.9	Збільшення витрат у зв'язку з процентними витратами банкам-позикодавцям (ΔB_i), млн. грн.	–	12,8	12,8	12,8
2.10	Збільшення доходів у зв'язку з реалізацією в активних операціях кредитних коштів (ΔD_p), млн. грн.	–	24	24	24
№ пор.					
Назва показника		Значення показників, млн. грн. / рік			
		2015	2016	2017	Разом
2.8	Збільшення витрат на підготовку та реалізацію кредитування (ΔB_n), млн. грн. / рік	–	–	–	4,048
2.9	Збільшення витрат у зв'язку з процентними витратами банкам-позикодавцям (ΔB_i), млн. грн.	–	–	–	38,4
2.10	Збільшення доходів у зв'язку із реалізацією в активних операціях кредитних коштів (ΔD_p), млн. грн.	–	–	–	72

Продовж. табл. 3

№ пор.	Назва показника	Значення показників, млн. грн. / рік			
		2011	2012	2013	2014
3.12	Доходи (D)	56,2	83,8	86,9	89,2
3.13	Витрати (B)	47,548	58,6	60,4	62
3.14	Амортизація (A)	3,48	3,66	3,81	3,94
3.15	Операційний прибуток (II_o)	10,82	31,5	33,1	34
3.16	Чистий прибуток ($II_{\text{ч}}$)	5,8	17	17,9	18,4
3.17	Рентабельність (r), %	22,8	53,8	54,8	54,8
3.18	Капітальні вкладення (K)	4,34	4,61	4,84	5,02
№ пор.					
Назва показника		Значення показників, млн. грн. / рік			
		2015	2016	2017	Разом

3.12	Доходи (<i>D</i>)	66,8	69,1	70,6	522,6
3.13	Витрати (<i>B</i>)	50,5	51,7	52,7	383,448
3.14	Амортизація (<i>A</i>)	4,04	4,14	4,22	27,29
3.15	Операційний прибуток (<i>Π_o</i>)	20,4	21,8	22,4	174,02
3.16	Чистий прибуток (<i>Π_ч</i>)	11	11,8	12,1	94
3.17	Рентабельність (<i>r</i>), % **	40,4	42,2	42,5	311,3/44,5
3.18	Капітальні вкладення (<i>K</i>)	5,14	5,32	5,43	34,7

* Перша цифра – номер етапу методики, друга цифра – порядковий номер показника.

** У знаменнику наведено значення рентабельності в середньому за рік.

У табл. 4 та на рис. 1 наведені дані про зміну основних показників за перспективний період у результаті зовнішнього залучення коштів через використання механізму синдикуваного кредитування (четвертий етап методики).

Таблиця 4

**Зміна показників за перспективний період
у результаті синдикуваного зарубіжного кредитування**

№ пор.	Назва показника	Значення показника, млн. грн.		Зміна показника	
		до зовнішнього залучення	у результаті зовнішнього залучення	абсолютна, млн. грн.	відносна, %
1	2	3	4	5 = 4 – 3	6 = 5 / 3 · 100
1	Доходи (<i>D</i>)	450,6	522,6	72	16
2	Витрати (<i>B</i>)	341	383,448	42,448	12,4
3	Амортизація (<i>A</i>)	27,29	27,29	–	–
4	Операційний прибуток (<i>Π_o</i>)	137,02	174,02	37	27
5	Чистий прибуток (<i>Π_ч</i>) *	74,01	94	19,99	27
6	Рентабельність (<i>r</i>), %	40,1	44,5	4,4	11
7	Капітальні вкладення (<i>K</i>)	34,7	34,7	–	–

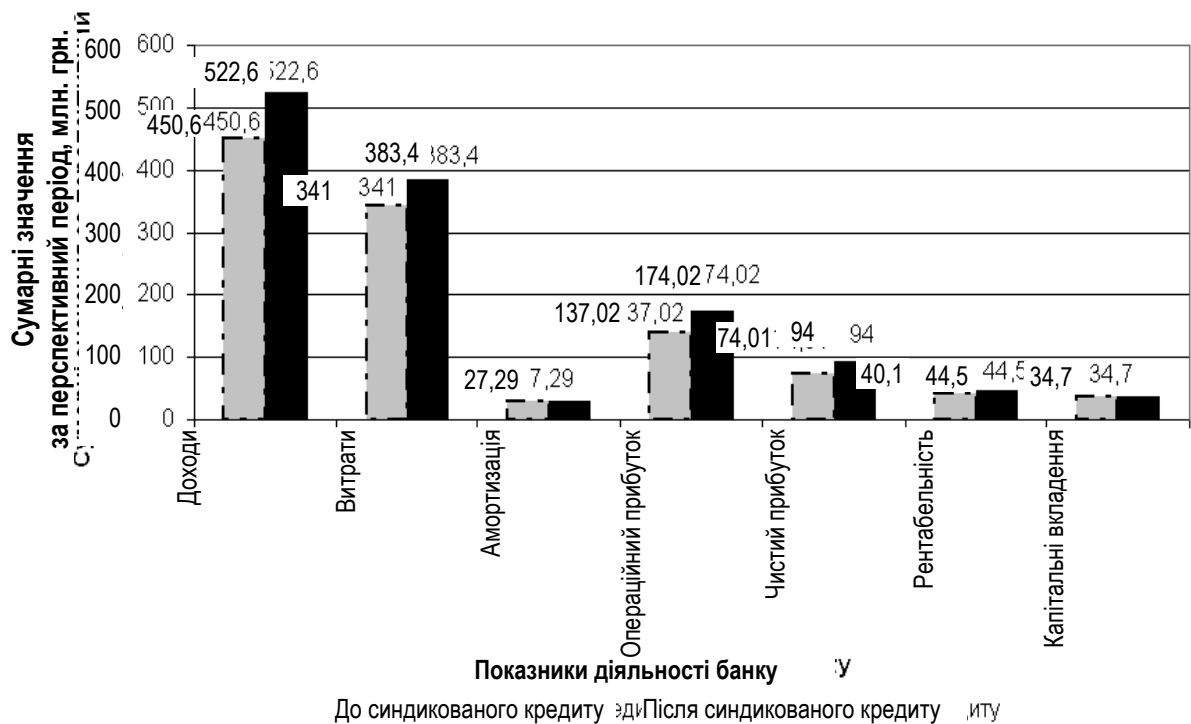

Рис. 1. Зміна показників діяльності банку до та після синдикуваного кредитування

Аналізуючи дані, що розкривають ефективність зовнішнього залучення банку “А” через синдикуваного зарубіжного кредитування (табл. 3, табл. 4, рис. 1), необхідно зробити такі висновки:

1. У цьому випадку маємо приріст чистого прибутку в порівнянні з початковими даними, який складає близько 20 %, або 27 млн. грн. за перспективний період.
2. Маємо збільшення доходів та витрат: 16 %, або 72 млн. грн. для доходів та 12,4 %, або 42,5 млн. грн. для витрат. У результаті операційний прибуток при цьому також збільшився у перспективному періоді в порівнянні з початковими даними на 27 %, або 37 млн. грн.
3. Рентабельність діяльності банку “А” в результаті виходу на зовнішні ринки через використання механізму синдикуваного зарубіжного кредитування збільшилася не набагато – на 11 %.
4. Відносно невелика величина ефективності при використанні механізму синдикуваного зарубіжного кредитування не дозволяє сформулювати капітальні вкладення з фонду накопичення.
5. Величина амортизаційних відрахувань та капітальних вкладень при використанні механізму синдикуваного зарубіжного кредитування не змінилася.

Висновки. У роботі запропоновано методику прогнозування та аналізу основних показників діяльності банку при виході на зовнішні фондові ринки через використання механізму синдикуваного зарубіжного кредитування. Застосовуючи методику, проведено аналіз таких показників діяльності банку, як доходи, витрати, операційний прибуток, чистий прибуток,

рентабельність, амортизація, капітальні вкладення в перспективному періоді (2011–2017 рр.).

Проаналізувавши отримані результати із застосуванням запропонованої методики прогнозування основних показників банківської діяльності, можна зробити висновки про те, що інструмент виходу банку на зовнішні ринки з метою залучення коштів через використання механізму синдикуваного зарубіжного кредитування є достатньо ефективним. При ньому значення основних показників діяльності банку збільшуються, але відносно невелика величина ефективності при використанні механізму синдикуваного зарубіжного кредитування не дозволяє сформувати капітальні вкладення з фонду накопичення.

Список літератури

1. Горбач, А. Н. Анализ спонтанных последовательностей и регрессионных моделей в маркетинге [Текст] / А. Н. Горбач, Н. А. Цейтлин. – Харьков : ФО-П Шейпина О. В., 2008. – 182 с.
2. Калинина, В. Н. Введение в многомерный статистический анализ [Текст] : учебное пособие / В. Н. Калинина, В. И. Соловьев. – М. : ГУУ, 2003. – 92 с.
3. Костіна, Н. І. Фінанси: система моделей і прогнозів [Текст] : навчальний посібник // Н. І. Костіна, А. А. Алексєєв, О. Д. Василик. – К. : Четверта хвиля, 1998. – 304 с.
4. Куприенко, Н. В. Статистические методы изучения связей. Корреляционно-регрессионный анализ [Текст] : учебное пособие / Н. В. Куприенко, О. А. Пономарева, Д. В. Тихонов. – СПб : Изд-во СПбГПУ, 2008. – 118 с.
5. Лернер, Ю. И. Экономические инструменты производственной и предпринимательской деятельности в условиях неопределенности и рисков. – Ч. II. – Т. 7. – Экономические инструменты эмиссии и обращения ценных бумаг [Текст] / Ю. И. Лернер. – Х. : Тимченко, 2008. – 544 с.
6. Структура активів, зобов'язань, власного капіталу, фінансових результатів діяльності банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.

Summary

In the paper the technique of prediction and analysis of basic indicators of activity of the bank for emergence to the foreign markets through obtaining the syndicated loans is developed. On the basis of created technique the analysis of such indicators as income, costs, operation profit, net profit, profitability, amortization, capital expenditure are determined.

Отримано 22.06.2011